

JOSEP RIUS-CAMPS

Patròleg i biblista, expert en el Còdex Beza

Professor emèrit de la Facultat de Teologia de Catalunya, viu a l'ermita de Sant Pere Reixac, on té cura d'un bon jardí i treballa en un despatx folrat de llibres, amb dues pantalles d'ordinador -va inventar un programa per poder escriure en grec, hebreu i copte- i orquídies al finestral; membre del Centre Excursionista de Catalunya, de jove havia fet gairebé tots els 3.000 dels Pirineus i alguns cims dels Alps.

Rius-Camps agita els estudis bíblics

Lluís Busquets i Grabulosa

L'any 2009 s'editava a Londres el quart volum de *The Message of Acts in Codex Beza*, signat per mossèn Josep Rius-Camps i la filòloga Jenny Read-Heimerdinger (reduït a dos volums en l'edició castellana); aquell any, en versió bilingüe català-grec, també es publicava el text de l'Evangeli i els Fets dels Apòstols de Lluc, el llibre *Demostració a Teòfil*, seguint el mateix Còdex Beza (finals del segle IV), dit «occidental», premi Ciutat de Barcelona de traducció. L'obra de Lluc, com és sabut, va dirigida a un tal Teòfil, que es creia un nom simbòlic («Estimat de Déu»). Doncs, no. Els dos autors esmentats identifiquen Teòfil com un personatge històric, fill d'Annàs i cunyat de Caifàs -el que condemnà Jesús el Natzarè-, summe sacerdot en actuï els anys 37-42, interessat per saber si aquell Jesús condemnat pels seus familiars era o no el Messies d'Israel. L'obra lucana seria més una *monstratio* dirigida a ell que no pas un evangeli i el còdex esmentat ofereix notables diferències respecte al text bíblic oficial o convencional extret del còdexs Sinaític, Vaticà (tots dos del s. IV) i Alexandrí (sV). La comunitat científica internacional s'ha commogut davant d'aquestes aportacions.

És fill de família nombrosa i no va anar mai a escola primària... Vaig néixer a Esparreguera el 15 de juny de 1933, diada de Corpus, tercer de nou nois i tres noies. El pare era ebenista i la mare, mestra. Vaig aprendre de lletra sentint com la mare ensenyava als meus germans grans. El 1943 vam traslladar-nos a Barcelona. A l'Institut em vaig enamorar del llatí, matèria troncal, del grec i de les matemàtiques. El 1950 vaig cursar tres anys de Filosofia al Seminari Conciliar de Barcelona i quatre de Teologia. El bisbe Modrego m'ordenà de sacerdot el 21 de setembre de 1957.

I ja va anar a estudiar a Roma... Vist que el bisbe m'havia dit que no tenia diners per enviar-me a estudiar a fora, quan em vaig ordenar vaig demanar que els que em volgues-

« Davant la Bíblia, l'‘homo sapiens’ ha esdevingut ‘homo asinus’, amb perdó dels ases»

« Jesús vol una comunitat d'amor, no fundada en el dret. I sense cap mena d'estructura»

« Els creients han identificats en el territori propi i submergits en la seva pròpia llengua, la manera de pensar, el propi tarannà»

sin fer regals em donessin diners. Vaig recollir 30.000 pessetes i vaig poder passar dos anys a Roma i llicenciar-me a la Universitat Gregoriana el 1959.

El bisbe el deuria aprofitar com a professor del Seminari... Un any a la Conreria. Però era dels que li demanava canvis i, potser perquè li feia un xic de nosa amb les meves peticions, m'envià a estudiar Teologia Oriental amb l'excusa que es crearia una Facultat de Teologia i no tenia cap expert. I ja em tens al Pontifici Institut de Teologia Oriental de Roma. Tenia una tesi mig començada sobre sant Tomàs d'Aquino, però vaig canviar i vaig preparar el doctorat sobre Orígenes, sota el guiatge del pare Antonio Orbe.

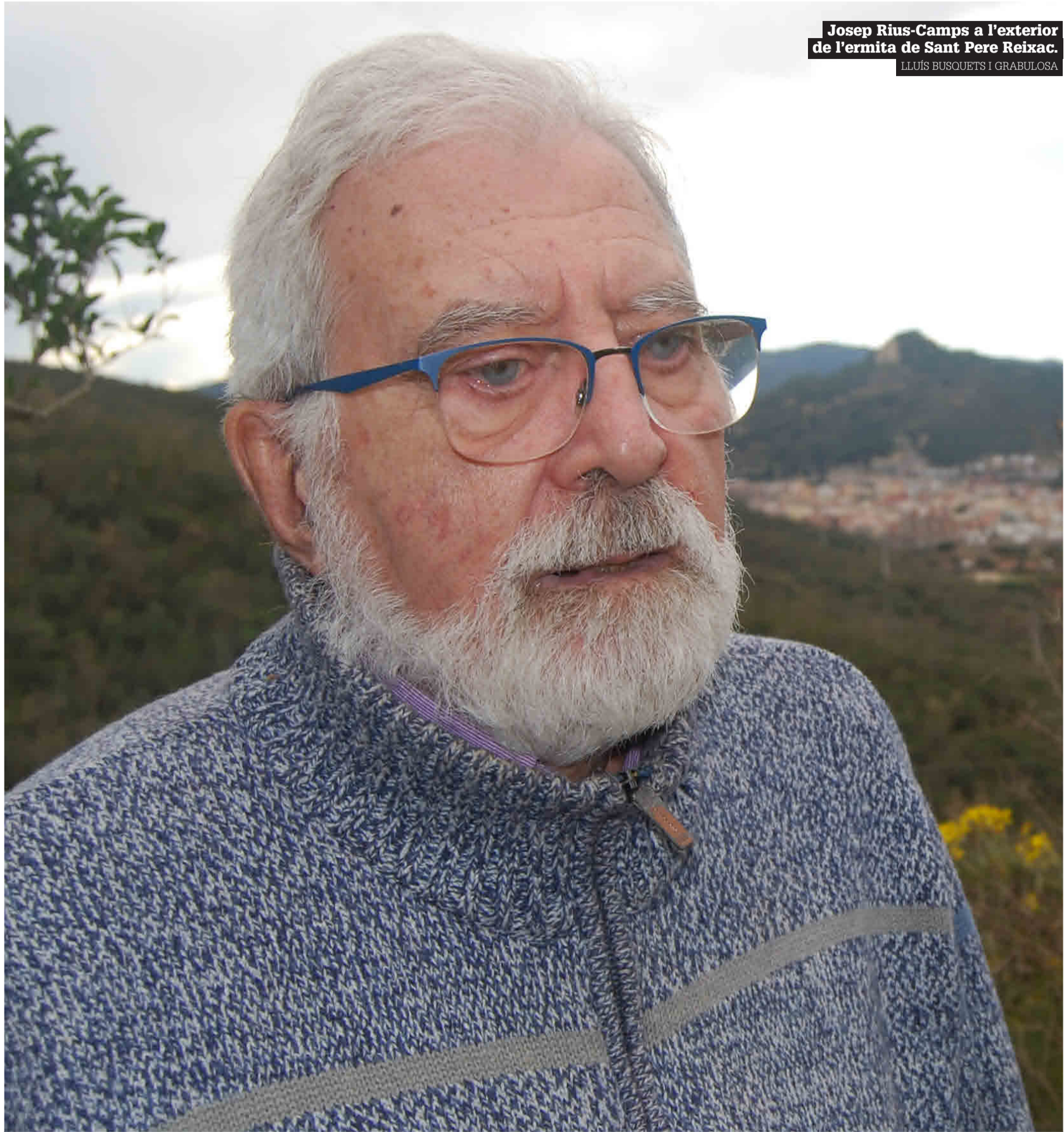
Un home de fama internacional... Sí, i isaps

quin va ser el seu primer consell? «*No lea nada sobre Orígenes. ¡Vaya directamente a sus textos!*». El 1964 vaig obtenir la beca Alexander von Humboldt per seguir la investigació a la Facultat de Teologia de la Univer-sitat catòlica de Münster sota la supervisió del professor Bernard Kötting. El 1968 la vaig defensar a l'Institut Oriental de Roma i, després, la vaig convalidar a Alemanya. El professor Kötting, que em convidava sovint a casa seva, em va voler com a professor associat a la càtedra d'Història de l'Església Antiga i Patrologia.

Kötting tenia el seu poder intel·lectual; això vol dir que va adquirir un cert estatus i que va tractar les llumeneres del moment. Sí. Ratzinger, que feia unes classes claríssimes, en contrast amb les de Rahner, em va convidar a dinar a casa seva per conèixer-me. La seva germana va preparar una taula amb flors i espelmes... També vaig conèixer Küng, Gnllik... I no li penso fer cap judici de ningú. Sóc home pacífic. Ni intel·lectualment no em barallo mai, i això que m'han fet crítiques per respondre

Fer-se-les amb Orígenes, autor del *Periarchon* (Els primers principis), primera exposició sistemàtica de la doctrina cristiana de cap a l'any 225, no és cosa de no res... Va publicar la traducció a la col·lecció «Bernat Metge» el 1985, però Orígenes ha quedat com heretge... Rufi, al segle IV, estava convençut que tenia interpolacions herètiques i les volgué eliminar. Sant Jeroni, que tenia poc de sant, va fer tot el contrari. Deixem-ho...

Per si fos poc, es va posar amb les *Pseudoclementines*, una de les obres més difícils de la patrologia. Explicaré un fet. Quan era a Alemanya, va sortir un llibre sobre les *Pseudoclementines* que, segons el meu criteri, estava equivocac. No em facis dir l'autor (es tractava de Georg Strecker). Es va organitzar un simposi-debat entre B. Kötting i un altre professor de renom, K. H. Rengstorf, director de l'Institutum Judaicum Delitzianum de la Facultat evangèlica, amb els assistents i doctorands a la càtedra de l'un i de l'altre. Kötting em donà sis mesos per dedicar-me

Josep Rius-Camps a l'exterior de l'ermita de Sant Pere Reixac.

LLUÍS BUSQUETS I GRABULOSA

vaig conèixer la senyora Jenny Read-Heimerdinger, que acabava de defensar la seva tesi sobre els Fets dels Apòstols a partir del Còdex Beza. Vam adonar-nos que coincídem en molts punts importants i vam decidir emprendre el comentari en anglès dels Fets en quatre volums: *The Message of Acts in Codex Bezae*, publicat el 2009. Portem més de dues dècades treballant conjuntament i proposant al món científic una nova manera de llegir i interpretar l'obra de Lluc adreçada a Teòfil. Es podria tractar d'una còpia d'un text encara més antic, vist que sovint divergeix dels còdexs Vaticà, Sinaític i Alexandrí.

I va revolucionar la comunitat científica internacional; de fet, el Còdex Beza veig que és una mena de clau per obrir molts panys. El 2008 va publicar *El Evangelio de Marcos: etapas de su redacción*, on sosté que hi hauria tres redaccions, fetes als anys 40 a Jerusalem, als 50 a Xipre i vers el 60 a Roma o Alexandria, abans de la caiguda de Jerusalem. I va publicar un article adduint que el mal anomenat «Evangeli secret de Marc» es podia autenticar gràcies al Còdex Beza. L'«Evangeli secret de Marc», és un altre evangeli? No. Es tracta dels fulls expurgats de l'Evangeli de Marc per por d'una interpretació llibertina per part dels gnòstics carprocracians, segons consta en una carta atribuïda a Climent d'Alexandria. De fet, en un volum de gran format que hem publicat la Jenny i jo i del qual estic més que satisfet, l'incoem. T'agradaria tenir-lo a les mans?

(S'alça, va a la llibreria, i em porta l'edició grega on es comparen els Evangelis de Mateu, Marc i Lluc del Còdex Vaticà amb el Còdex Beza, *A Gospel Synopsis of the Greek Text of Matthew, Mark and Luke. A comparison of Codex Bezae and Codex Vaticanus* (2014). Hi té correccions manuscrites en grec. Li dic que l'edició grega dels evangelis que jo utilitzava era la de Merk, mentre que avui tothom empra la de Nestle-Aland. Em mostra la 28a edició i m'assegura que, pouant-lo dels diferents còdexs, és un text híbrid, artificial, que no ha existit mai. Ho aprofito):

«*L'eguérze dels àngels a les dones, al sepulcre, dient literalment 's'ha aixecat, que traduïm per 'ha ressuscitat', vaig llegir que era una interpolació.* No ho he llegit mai en cap versió ni en cap nota dels experts. És una expressió essencial! Jesús s'alça d'entre els morts impel·lit pel seu propi Esperit després d'haver passat tres dies en una fossa comuna.

A Catalunya hi ha queixes. L'Església catalana se sent espanyolitzada... Prou que ho sé. Els creients han de sentir-se identificats en el territori propi i submergits en la seva pròpia llengua, la manera de pensar, el propi tarannà. Respecto els altres, però també vull que respectin la meva identitat. En la nostra comunitat de Sant Pere de Reixac, absolutament oberta i voluntària, no hi ha cap jerarquia i ens reunim els diumenges entorn de la paraula.

Aquesta és una altra. En una època en què la gent té un desconeixement descomunal de la Bíblia, vostè té seguidors telemàtics dels seus articles, se segueixen per smartphone les seves homilies dominicals i una comunitat de fidels puja aquí dalt els festius. Davant la Bíblia, *l'homo sapiens* ha esdevingut *homo asinus*, amb perdó dels ases. I sí, els que volen, aquí troben un recer. Si vols, connecta't a Associació.TEXT.

Què ha d'identificar el cristià d'avui? Sortir d'ell mateix i anar a la recerca de l'altre.

Ha dit que davant l'Esperit no és decisiu ser cristià o musulmà. I ho repetiria. L'Esperit no mira identitats. Bufa on vol i no té aturador.